

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksestä rehulaiksi

Eduskunta on 27 päivänä lokakuuta 1992 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan valmistelevalle esitykselle hallituksen esityksen n:o 260.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Maria Teirikko ja eläinlääkintötarkastaja Matti Valtonen maa- ja metsätalousministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Arja Manner oikeusministeriöstä, johtaja Juha Niskanen tullihallituksesta, osastonjohtaja Markku Suojanen Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, osastopäällikkö Tage Ginström Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista, johtaja Antero Leino Elintarviketeollisuusliitosta, vs. professori Tuomo Varvikko Maatalouden tutkimuskeskuksesta, johtaja Erkki Heinänen Valtion maatalouskemian laitokselta, tutkimuspäällikkö Juhani Pennanen Kilpailuvirastosta ja tuotekehityspäällikkö Timo Mikola Finnewos Agri Oy:stä.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi rehulaki, jolla korvataan vuonna 1986 annettu rehulaki. Esityksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa rehuja koskevat säännökset Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen (ETA-sopimus) sisältyvien Euroopan yhteisöjen rehuja koskevien direktiivien ja päätösten kanssa. Yhdenmukaistaminen ja siitä seuraavat järjestelyt edellyttävät muutoksia muun muassa rehuvalmisteiden markkinointia, lainsäädännön valvontaa, seuraamuksia ja maksujen perintää koskeviin säännöksiin.

Rehuvalmisteiden markkinoinnin sääntely perustuisi kuten nykyisinkin pääosin maa- ja metsätalousministeriön rehuvalmisteista julkaisemiin luetteloihin. Vain luetteloissa mainittuja valmisteita saisi pääsääntöisesti markkinoida. Rehujen markkinointi ei kuitenkaan olisi enää kokonaan sidottu luetteloon. Laissa säädettä-

isiin edelleen yleisellä tasolla myös rehuvalmisteiden laadulle ja merkitsemiselle asetettavista vaatimuksista.

Valvonnan osalta olennaisia muutoksia ehdotetaan rehuvalmisteiden maahantuontia koskeviin säännöksiin. Ehdotuksen mukaan säännönmukaisista maahantuontitarkastuksista luovutaisiin ja niiden sijasta rehuvalmisteet tarkastettaisiin rajalla lähinnä pistokokein valmisteita pysäyttämättä. Lain valvontaviranomaisia ja niiden valtuuksia koskevia säännöksiä ehdotetaan lisäksi täsmennettäväksi ja valvontakeinoja lisättäväksi. Elinkeinonharjoittajien olisi tehtävä toiminnastaan ilmoitus valvontaviranomaiselle ja lisäksi heidän tulisi pitää toiminnastaan tiedostoa valvontaa varten. Valvontaviranomaisena toimisi kasvintuotannon tarkastuskeskus.

Lain seuraamusjärjestelmää ehdotetaan lisäksi yksinkertaistettavaksi ja valtuutussäännöksiä täsmennettäväksi. Tarkoituksena on, että lakia alemmanasteiset säädökset annettaisiin jatkossa asetuksen sijasta lähinnä maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä. Samalla lakiin nykyisiin sisältyviä hyvin yksityiskohtaisia säännöksiä ehdotetaan siirrettäväksi laista alemmanasteisiin määräyksiin.

Esitys liittyy hallituksen esitykseen Euroopan talousalueen perustamiseen liittyvien eräiden määräysten hyväksymisestä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa. Voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella.

Valiokunnan kannanotot

Yleistä

Hallituksen esityksessä on todettu, että esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa Suomen rehuilainsäädäntö EY:n rehuilainsäädännön kanssa, siten kuin Suomi on sitoutunut ETA-sopimuksessa. Sopimuksen mukaan Suomen ja EY:n

lainsäädännöt tulee yhdenmukaistaa eräitä lisäaineita ja tiettyjä eläinten ruokintaan käytettäviä tuotteita koskevia poikkeuksia lukuun ottamatta. Poikkeusten osalta sopimuspuolet tarkastelevat tilannetta uudelleen vuoden 1995 aikana. Lisäaineita koskevan poikkeuksen nojalla Suomi voi pysyttää nykyiset säännöksensä eräiden kasvunsäätien ja antibioottien osalta. Direktiivi 83/228/ETY, jota poikkeukset myös koskevat, sisältää ohjeita eläinten ruokintaan käytettyjen tiettyjen tuotteiden arvioimiseksi.

Esityksessä ehdotettujen muutosten yhteydessä voimassa oleva rehulaki kumottaisiin ja lainsäädännön rakennetta ja säädöstasoa muutettaisiin siten, että lakiin otettaisiin lähinnä valtuutussäännökset. Tarkemmat määräykset rehuvalmisteille asetettavista vaatimuksista annettaisiin yleensä maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä. Asetustaso jäisi käytännössä pois.

Rehuvalmisteiden markkinointi

Valiokunta toteaa, että rehuvalmisteiden markkinoinnin sääntely perustuisi edelleen pääsääntöisesti maa- ja metsätalousministeriön rehuvalmisteista julkaisemiin luetteloihin. Valmisteluetteloihin otettaisiin EY:n asianomaisissa luetteloissa mainitut rehuvalmisteet. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että EY:n rehuluettelo sisältää runsaasti rehuja, joita ei ole Suomessa hyväksytty rehuiksi. Toisaalta on paljon Suomessa yleisesti markkinoitavia rehuja, joita ei ole mainittu EY:n rehuluettelossa. Esityksessä on kuitenkin todettu, että Suomessa markkinoitavat rehut sisällytettäisiin rehuluetteloon EY:n luettelossa mainittujen rehujen ohella. Huomioitavana seikkana valiokunta pitää myös sitä, että EY:ssä rehun määritelmä poikkeaa Suomessa voimassa olevasta määritelmästä. EY:ssä rehu voi sisältää vähäisiä määriä lisäaineita, kun taas Suomessa tällaista valmistetta pidetään rehu-seoksena.

Tuoteselosteet

Suomessa olevat rehulainsäädännön vaatimukset ostajalle rehuseoksista ilmoitettavista tiedoista ja merkinnöistä ovat huomattavasti EY:n vaatimuksia tiukemmat. Maassamme on käytössä ns. avoin vakuus. EY:ssä merkintävaatimukset ovat pakollisia tai vapaaehtoisia, eikä muita kuin direktiivissä mainittuja tietoja voida periaatteessa vaatia ilmoitettavaksi (ns. suljettu

vakuus). Merkintävaatimuksessa säännökset eroavat huomattavasti rehujen sulavuuksien ja energia-arvojen ilmoittamisessa. EY:ssä näitä tietoja ei vaadita ilmoitettavaksi, kun taas maassamme niiden ilmoittamista on pidetty tärkeänä.

Valiokunnan saamista asiantuntijalausunnoista on ilmennyt, että maassamme nykyisin voimassa oleva, rehuseosten valmistuksessa käytettyjä raaka-ainemääriä koskeva ilmoituspakko rajoittaa merkittävästi rehuteollisuuden mahdollisuuksia hyödyntää joustavasti kulloinkin käytettävissä olevia raaka-ainevaihtoehtoja valmistettaessa ruokintaopilliselta koostumukseltaan samanlaisia tuotteita. Toisaalta on katsottu, että avoimesta vakuustodistuksesta luopuminen voi heikentää kuluttajansuojaa ja vähentää rehunostajan mahdollisuuksia arvioida rehun laatutekijöitä. Rehuvalmisteiden merkintöjä eli vakuustodistuksia koskeva valtuutussäännös sisältyy lakiehdotuksen 10 §:ään. Maa- ja metsätalousministeriö on todennut valiokunnalle, että sen tarkoituksena on määrätä tietoja koskevat vaatimukset vastaamaan EY:n rehuvalmisteita koskevia direktiivejä, joissa on edellä todetun mukaisesti omaksuttu ns. suljetun vakuuden periaate. Menettelyä on perusteltu sillä, että se on Suomen ETA-velvoitteiden mukaista ETA-alueilta tuotujen rehuvalmisteiden osalta. Maa- ja metsätalousministeriö ei ole myöskään pitänyt perusteltuna asettaa säädöstasolla tiukempia merkintävaatimuksia kotimaiselle tuotannolle. Ministeriön ilmoituksen mukaan tämä ei sinänsä estä sitä, että vapaaehtoisin ostajan ja myyjän sekä valvontaviranomaisen välisin järjestelyin pyritään säilyttämään nykyinen merkintöjä koskeva käytäntö. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että tällaisten järjestelyjen tarpeellisuus selvitetään lainsäädännön jatkovalmistelussa.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden taholta on myös esitetty, että merkintävaatimuksista tulisi säätää lain tasolla. Maa- ja metsätalousministeriö on puolestaan todennut, että ehdotus vastaa rehulakiehdotuksessa ja ETA-voimaansaattamisessa yleensäkin omaksuttua periaatetta ottaa lakiin lähinnä yleiset periaatteet ja valtuutussäännökset ja määrätä yksityiskohtaisista vaatimuksista alemmalla säädöstasolla. Lisäksi ministeriö on tuonut esiin, että EY:n rehuvalmisteita koskevat merkintävaatimukset ovat varsin yksityiskohtaisia ja että niitä koskeviin muutoksiin on syytä varautua. Ottaen huomioon myös edellä esitetty näkökohdat suljetun vakuuden mahdollisista kielteisistä vaikutuksista valiokunta pitää tärkeänä, että EY:n jäsen-

maiden vakuustodistuskäytäntöä edelleen selvitetään, kun lakia alemmanasteisia määräyksiä valmistellaan. Ministeriö on ilmoittanut, että valmistelu tapahtuu samassa työryhmässä kuin lakiehdotustakin on valmisteltu.

Valvonta

Valiokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota lakiehdotuksen maahantuontitarkastuksia koskeviin muutoksiin ja katsoo, että säännönmukaisista maahantuontitarkastuksista luopuminen lisäisi vaarallisten tautien kuten salmonellan maahamme kulkeutumisen riskiä. Maa- ja metsätalousministeriö on todennut, että Suomi on ETA-sopimuksessa sitoutunut myös rehujen osalta rajatarkastusten ja -muodollisuuksien yksinkertaistamiseen sopimukseen sisältyvän pöytäkirjan 10 mukaisesti. Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että tarkastukset tulisi suorittaa viivyttyä ja pääsääntöisesti pistokokein. Siitä, mitä pistokokeellisella tarkastuksella käytännössä tarkoittaisiin, tultaisiin pöytäkirjan 10 mukaan päättämään tarkemmin ETA:n sekakomiteassa sopimuksen tultua voimaan. Ministeriö on ilmoittanut, että näiden periaatteiden mukaisesti rehuvalmisteiden maahantuontia koskevia säännöksiä on ehdotettu lakiehdotuksen 19 §:ssä muutettavaksi siten, että nykyisen säännönmukaisen, eräkohtaisen tarkastuksen sijasta rehuvalmisteet tarkastettaisiin rajalla yleensä pistokokein valvontaviranomaisen laatiman valvontasuunnitelman mukaisesti. Valmisteita ei enää säännönmukaisesti pysäytettäisi tulliin, vaan ne saataisiin pistokokeellisen näytteenoton jälkeen tuoda vapaasti maahan. Haluttaessa valmisteet voitaisiin kuitenkin nykyiseen tapaan pysäyttää tarkastuksen ajaksi. Tämä edellyttäisi valvontaviranomaisen tapauskohtaista päätöstä.

Valiokunnan hankkimassa selvityksessä on salmonelloosin vaikutuksista todettu, että se saattaa aiheuttaa sekä ihmisille että eläimille kuoleman. Kaikissa tapauksissa eläimillä tapahtuu tuotannon laskua, josta seuraa tulojen alenemista ja lisäkustannuksia. Merkittäviä taloudellisia menetyksiä aiheutuu myös suurten rehu-tehtaiden desinfiointista. Selvityksestä on myös käynyt ilmi, että Suomessa on kansainvälisesti katsoen erittäin alhainen salmonellataso, joka heijastuu myös salmonellatasoon elintarvikkeissa, kotieläimissä ja ihmisissä. Sitä vastoin EY-maiden osalta on ilmennyt, että useassa jäsenmaassa salmonellatilanne on riistäytymässä hallinnasta.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta toteaa, että säännönmukaisista rajatarkastuksista luopuminen johtaisi maamme terveystilanteeseen kohdistuvien riskitekijöiden lisääntymiseen. Tältä osin valiokunta viittaa ETA-sopimuksen 13 artiklaan, joka vastaa Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen (Rooman sopimus) 36 artiklaa ja josta ilmenee, että tuontia koskevat rajoitukset ovat mahdollisia ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän suojelemiseksi. Samalla valiokunta katsoo, että rajatarkastuksen suorittaminen tulee aina olla edellytyksenä erityisen riskialttiiden, kuten salmonellaepäilyn alaisten rehuvalmisteiden maahantuonnille. Vaikka lakiehdotuksen 19 §:n 2 momentti mahdollistaisikin rehuvalmisteiden tarkastamisen rajalla silloin, kun on perusteltua syytä epäillä, että niistä aiheutuu vaaraa ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle, valiokunta pitää kuitenkin perusteltuna esittää jäljempänä, että mainittuun momenttiin tehtäisiin sen velvoittavuutta lisäävä muutos. Valiokunta korostaa myös sitä, että jo valvontasuunnitelmia laadittaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tarkastusten toteuttamiseen kyseisissä tilanteissa.

Valiokunta edellyttääkin, että rehuvalmisteiden rajatarkastuksia koskevat valvontasuunnitelmat laaditaan siten, että erityisen riskialttiit tuontierät, kuten salmonellaepäilyn alaiset rehuvalmisteet, saatetaan aina tuontitarkastuksen kohteeksi.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että maa- ja metsätalousministeriö pyrkii rajatarkastuksia koskevissa, ETA:n sekakomitean päätöstä edeltävissä jatkoneuvotteluissa siihen, että valvontasuunnitelmaa laadittaessa huomiota voidaan kaavamaisen tuontierien määrään perustuvien tarkastusten lisäksi kiinnittää erityisesti riskialttiiden, kuten salmonellaepäilyn alaisten rehuvalmisteiden tarkastuksiin. Lakiehdotuksen 14 §:n mukaan rehuvalmisteiden maahantuontia valvoo maatilahallituksen, oikeastaan kasvintuotannon tarkastuskeskuksen, ohella tullilaitos. Valvonnan käytännön järjestäminen edellyttää siten valvontaviranomaisten yhteistyöstä sopimista valvontasuunnitelmaa laadittaessa ja toteutettaessa. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että säädettävää lakia täytäntöönpannassa huolehditaan viranomaisten välistä yhteistyötä koskevista järjestelyistä. Valvontaan tulee myös varata riittävästi resursseja.

Hallituksen esityksessä on todettu, että EY:n direktiivien mukaiset näytteenotto- ja analyysi-

menetelmät poikkeavat Suomessa nykyisin noudatetuista menetelmistä, jotka perustuvat Valtion maatalouskemian laitoksen antamiin ohjeisiin. Lisäksi valiokunnan hankkimasta selvityksestä on ilmennyt, että useat EY:n rehudirektiiveihin sisältyvät analyysimenetelmät ovat vanhentuneita ja että maassamme jouduttaisiin laskemaan rehuvalvonnassa käytetyn analytiikan tasoa. Tältä osin maa- ja metsätalousministeriö on todennut, että Suomi on ETA-sopimuksessa sitoutunut yhdenmukaistamaan lainsäädäntönsä EY:n rehuilainsäädännön kanssa, mukaan lukien rehuvalmisteen näytteenottoa ja analytiikkaa koskevat menetelmät. Nämä menetelmät on siten saatettava voimaan myös Suomessa ja niitä on noudatettava rehuvalmisteen virallisessa valvonnassa, etenkin ns. reklamaatiotapauksissa, joissa ETA-alueelta peräisin oleva rehuvalmiste todetaan vaatimusten vastaiseksi. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että EY:n direktiiveissä analyysimenetelmille asetettavista vaatimuksista aiheutuvia vaikutuksia pyritään lain täytäntöönpanossa vähentämään ja rajaamaan siten, että rehujen laadunvalvonnassa maassamme oleva analytiikan taso voidaan säilyttää. Lisäksi sopimuksen kehittämistä koskeissa neuvotteluissa tulee olla tavoitteena sopimuksen säännösten mukaisen analytiikan tason nostaminen vastaamaan maamme analytiikassa tällä hetkellä vallitsevaa tasoa.

Lakiehdotuksen 15 §:n 1 momentissa mainittujen henkilöiden rikosoikeudellinen asema

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota rikoslain virkarikossäännösten ulottamiseen ehdotetun rehulain mukaisiin valtuutettuihin tarkastajiin ja näytteenottajiin sekä eläinlääkintöosaston määräämiin eläinlääkäreihin. Lakiehdotuksen 15 §:n mukaan kyseisiä henkilöitä käytettäisiin apuna rehulain valvonnassa ja he toimisivat tässä tehtävässään virkamiehen vastuulla. Oikeusministeriö on asiantuntijalausunnossaan katsonut, että on jossain määrin epäselvää, käyttävätkö nämä henkilöt virkatehtäviä suorittaessaan julkista valtaa ja voidaanko heihin näin ollen rikoslain 2 luvun 12 §:n nojalla soveltaa rikoslain virkarikossäännöksiä, joihin on viitattu myös rehulakiehdotuksen 25 §:ssä salassapitovelvollisuuden rikkomisen osalta. Rikoslain 2 luvun 12 §:n mukaan virkamiehenä pidetään myös henkilöä, joka lain tai sen nojalla annetun määräyksen nojalla käyttää julkista valtaa. Keskeistä arvioinnissa on siten kysymys julkisen vallan käyttämisestä.

Maa- ja metsätalousministeriö on todennut, että edellä mainitut valtuutetut tarkastajat, näytteenottajat ja eläinlääkintöosaston määräämät eläinlääkärit toimivat valvontaviranomaisen antamien yleisohjeiden ja suunnitelmien mukaisesti ja raportoivat toiminnastaan valvontaviranomaiselle. Heillä on kuitenkin myös itsenäistä päätösvaltaa valvonnan yksityiskohtien, kuten tarkastusten kohteiden ja valvontakeinojen valinnan suhteen. Kyseiset henkilöt suorittavat lisäksi valvontatehtäviä säännönmukaisesti ja itsenäisesti. Kun heillä jo todetun ohella on vakiintunut asema rehulain virallisessa valvontaan organisaatiossa, maa- ja metsätalousministeriö on katsonut, että heidän voidaan katsoa käyttävän julkista valtaa rikoslain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Rikoslain julkisen vallan käsitteen selkiintymättömyyden vuoksi valiokunta pitää kuitenkin tarpeellisena, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa säädettävän lain soveltamiskäytäntöä tältä osin ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin säännösten muuttamiseksi.

Pykäläkohtaiset muutosehdotukset

Maatilahallinnon organisaatiouudistuksen (HE 191) johdosta valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 4, 6, 14—19 ja 21—25 §:n maininnat maatilahallituksesta korvataan maininnoilla uudistuksen mukaisesta viranomaisesta, joka on kasvintuotannon tarkastuskeskus.

Lakiehdotuksen 7 §:n 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi kieltää tiettyjen rehujen käytön rehuseoksissa. Lakia alemmanasteisia määräyksiä valmisteltaessa on ilmennyt tarvetta täydentää säännöstä siten, että tiettyjen rehujen lisäksi maa- ja metsätalousministeriö voisi kieltää myös tiettyjen muiden aineiden käytön rehuseoksissa. Kiellettyjen rehujen ja aineiden lista on tarkoitus ja tulee omaksua suoraan EY:n rehuseoksia koskevasta direktiivistä (79/373/ETY), joka sisältää rehujen lisäksi muita aineksia (mm. ulosteet ja sahanpuru). Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 7 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että ministeriö voisi tiettyjen rehujen lisäksi kieltää tiettyjen aineiden käytön rehuseoksissa.

Lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentti sisältää valtuutuksen säätää maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä ostajalle rehuvalmisteista annettavista tiedoista (ns. pakolliset tiedot). Merkintöjä koskevassa lain jatkovalmistelussa on ilmennyt, että kaikki EY:n direktiiveissä mainitut pakolliset ja vapaaehtoiset tiedot on tarkoi-

tus sisällyttää tuoteselosteeseen. Tietoja, joita tuoteselosteen ulkopuolella (yhteydessä) saa olla, ei ole direktiiveissä yksilöity, mutta niiden osalta on säädetty erilaisia edellytyksiä, kuten niiden pitäminen erillään tuoteselosteen tiedoista. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentin toiseen virkkeeseen lisättäväksi maininnan siitä, että maa- ja metsätalousministeriö antaa tarvittaessa määräyksiä tuoteselosteen yhteydessä annettavista tiedoista.

Rehulainsäädännön jatkovalmisteluissa on myös ilmennyt tarvetta tarkistaa lakiehdotuksen 10 §:n 2 momenttia, jonka ensimmäisen virkkeen mukaan tuoteseloste on liitettävä valmisteen mukana seuraaviin asiakirjoihin silloin, kun kysymys on irtotavarasta. EY:n rehudirektiivien mukaan tuoteseloste voidaan kuitenkin liittää asiakirjoihin myös muissa tapauksissa, esimerkiksi silloin, kun on kysymys tavarasta, joka myydään sinetöimättömissä pakkauksissa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että 10 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä sana "irtotavarasta" korvattaisiin sanoilla "maa- ja metsätalousministeriön määräämstä tavarasta". Edelleen on ilmennyt tarvetta muuttaa lakiehdotuksen 10 §:n 2 momentin toista virkettä, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriö määräisi muun muassa tarkastuksessa todetun ravinnepitoisuuden enimmäispoikkeamat valmistajan ilmoittamasta arvosta. Valiokunta ehdottaa, että sanat "valmistajan ilmoittamasta arvosta" korvataan sanoilla "tuoteselosteessa ilmoitetusta arvosta", koska valmistajan lisäksi maahantuoja ja markkinoija voivat merkitä tietoja tuoteselosteeseen.

Lakiehdotuksen 13 §:n valtuutuksen perusteella on tarkoitus saattaa voimaan muun muassa ETA-sopimukseen sisältyvän eläinjätteen rehuksi käsittelyä koskevan direktiivin (90/667/ETY) säännöksiä. Näihin säännöksiin sisältyy ns. omavalvontaa ja valmistus- ja säilytystiloja koskevien säännösten lisäksi myös valmistusprosessia ja valmistuksessa käytettäviä menetelmiä koskevia säännöksiä. Tarkoituksena on ollut, että kyseisen direktiivin säännöksistä vain valmistajan omavalvontaa ja lopputuotteen laatuvaatimuksia koskevat säännökset saatettaisiin voimaan rehulain nojalla muiden määräysten jäädessä eläintautilain nojalla annettaviksi. Järjestelmää edelleen suunniteltaessa on kuitenkin osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi määrätä myös ao. jätteenkäsittelylaitosten valmistus- ja säilytystiloille, valmistusmenetelmille sekä valmistuksessa käytettäville laitteille asetettavista

vaatimuksista rehulain nojalla. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa rehulakiehdotuksen 13 §:ään lisättäväksi maininnan valmistusmenetelmistä ja valmistuksessa käytettävistä laitteista.

Lakiehdotuksen 19 §:n 2 momentin nojalla rehuvalmiste voitaisiin aina tarkastaa rajalla, kun on perusteltua syytä epäillä, että siitä aiheutuu vaaraa ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle. Valiokunta on edellä kiinnittänyt huomiota tuontitarkastuksiin ja muun muassa edellyttänyt, että rajatarkastuksia koskevat valvontasuunnitelmat laaditaan siten, että erityisen riskialttiit tuontierät, kuten salmonellaepäilyn alaiset rehuvalmisteet, tulee nyt kysymyksessä olevan lainkohdan nojalla saattaa aina tuontitarkastuksen kohteeksi. Näiden kannanottojen mukaisesti valiokunta esittää, että ehdotetussa lainkohdassa oleva "voidaan" sana korvataan sanalla "tulee". Muutos lisäisi ehdotetun lainkohdan velvoittavuutta.

Edellä 13 §:ään tehtäväksi ehdotetun muutoksen johdosta valiokunta ehdottaa teknisluonteisia muutoksia myös lakiehdotuksen kieltoa koskevan 23 §:n 1 momenttiin ja rangaistuksia koskevan 25 §:n 1 momentin 4 kohtaan.

Oikeusministeriö on asiantuntijalausunnossaan kiinnittänyt huomiota lakiehdotuksen 24 §:n uhkasakkosäännöksen ja 25 §:n rangaistussäännöksen yhteensovittamiseen niin, ettei molempia seuraamuksia tuomittaisi samasta teosta. Lakiehdotuksen 24 §:n mukaan pakkokeinona asetettavan kiellon tehosteeksi voitaisiin asettaa uhkasakko ja 25 §:ssä on ehdotettu säädettäväksi muun muassa lainsäädännön vastaisen tai vaatimukset täyttämättömän tavaran markkinointia, valmistusta tai maahantuontia koskevista seuraamuksista (sakkorangaistus). Määrätyn kiellon rikkomista ei sinänsä ole ehdotettu erikseen rangaistavaksi. Kiellon ja siihen liittyvän uhkasakon ja toisaalta sakkorangaistuksen määrääminen saattaisivat lakiehdotuksen mukaan tulla periaatteessa samassa tilanteessa käytettäväksi. Käytännössä tämä tulisi kuitenkin harvoin kysymykseen, koska uhkasakko on yleensä yksittäistapauksessa riittävä keino estää säännösten vastaisen tavaran markkinointi. Joissakin tapauksissa, kuten jatketuissa rikoksissa, seuraamusten kohdistaminen samaan tavarahan saattaisi kuitenkin tulla kysymykseen. Tämän vuoksi ja ottaen huomioon eräät Suomea sitovat ihmisoikeussopimukset (kuten Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 7 lisäpöytäkirjan 4 artikla sekä kansalais- ja poliittisia

oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus), joiden mukaan kahta rangaistusta ei tule tuomita samasta teosta, valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 25 §:ään lisättäväksi (uusi 2 momentti) säännökset siitä, että sitä, joka rikkoo 23 §:n nojalla annetun uhkasakolla tehostetun kiellon, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Rehulaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Rehuvalmisteiden valmistus, markkinointi ja maahantuonti

4 §

Rehut

Maahantuoda, markkinoida ja markkinointia varten valmistaa saa:

(1 kohta kuten hallituksen esityksessä)

2) muita kuin 1 kohdassa tarkoitettuja rehuja edellyttäen, että rehu on terveellistä, aitoa ja laadultaan kauppakelpoista eikä aiheuta terveydellistä vaaraa ihmisille tai eläimille ja että siitä on tehty *kasvintuotannon tarkastuskeskukselle* sen antamien tarkempien määräysten mukainen ilmoitus.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 §

Rehun lisäaineet

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tiettyjä, maa- ja metsätalousministeriön määrittämiä lisäaineita tai niitä sisältäviä esiseoksia tai rehuseoksia saa valmistaa vain sellainen valmistaja, jonka *kasvintuotannon tarkastuskeskus* on merkinnyt tällaisista valmistajista pitämäänsä luetteloon. Sama koskee näiden lisäaineiden välittämistä. Maa- ja metsätalousministeriö an-

taa määräykset luetteloon hyväksymisen perusteista, hakemuksessa ilmoitettavista tiedoista sekä hakemusmenettelystä. *Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen* on vuosittain viimeistään marraskuun 30 päivänä julkaistava luettelo. Maa- ja metsätalousministeriö voi antaa määräyksiä tässä momentissa tarkoitettuja rehuvalmisteita koskevasta kirjanpidosta ja näiden tietojen ilmoittamisesta valvontaviranomaiselle.

7 §

Rehuseokset

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, maa- ja metsätalousministeriö voi kieltää tiettyjen rehujen ja aineiden käytön rehuseoksissa.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

8 ja 9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

10 §

Merkitseminen

Maahantuotavista, markkinoitavista ja markkinointia varten valmistettavista rehuvalmisteista on annettava ostajalle kirjallisesti tuoteselosteessa maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämät tiedot. Maa- ja metsätalousministeriö määrää myös, mitä muita tietoja rehuvalmisteista saa ostajalle tuoteselosteessa (*poist.*) ilmoittaa sekä antaa tarvittaessa määräyksiä tuoteselosteen yhteydessä annettavista tiedoista. Maa- ja metsätalousministeriö voi antaa määräyksiä myös tietojen ilmoittamisen perusteista sekä tietoja ilmoitettaessa käytettävistä käsitteistä.

Tuoteseloste on painettava tai kiinnitettävä pakkaukseen tai säiliöön taikka, milloin kysy-

mys on maa- ja metsätalousministeriön määräämästä tavarasta, liitettävä valmisteiden mukana seuraaviin asiakirjoihin. Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemmat määräykset merkintöjen tekemisestä sekä määrää tarkastuksessa todetun ravinnepitoisuuden enimmäispoikkeamat tuoteselosteissa ilmoitetusta arvosta.

11 ja 12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

13 §

Valmistuksen valvonta ja valmistus- ja säilytys-tilat

Maa- ja metsätalousministeriö voi antaa määräyksiä siitä, miten rehuvalmisteita valmistavan elinkeinonharjoittajan on järjestettävä valmistuksen valvonta, sekä asettaa vaatimuksia rehuvalmisteiden valmistus- ja säilytystiloille, valmistusmenetelmille ja valmistuksessa käytettävillä laitteilla.

3 luku

Valvonta

14 §

Valvontaviranomaiset

Rehuvalmisteiden valmistuksen ja markkinoinnin sekä niiden valvonnan yleinen ohjaus kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle. Valmistusta, markkinointia ja maahantuontia sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista valvoo kasvintuotannon tarkastuskeskus. Maahantuontia valvoo kasvintuotannon tarkastuskeskuksen ohella tullilaitos. Maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintöosasto toimii valvontaviranomaisena omalla toimialallaan.

15 §

Valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat

Kasvintuotannon tarkastuskeskus käyttää valvontatehtävissä apunaan tehtävään kirjallisesti valtuuttamiaan tarkastajia ja näytteenottajia sekä maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintöosasto määräämiään eläinlääkäreitä. Valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat sekä eläinlääkintöosaston määräämät eläinlääkärit toimivat tehtävissään virkamiehen vastuulla.

Jos valtuutettu tarkastaja tai näytteenottaja on estynyt suorittamasta tehtäväänsä, kasvintuotannon tarkastuskeskus voi määrätä jonkun esteettömän henkilön tilapäisesti suorittamaan hänen tehtäviään. Näytteen voi ottaa myös asianomainen tullivirkamies tai poliisi kasvintuotannon tarkastuskeskuksen kutakin tapausta varten erikseen antamien ohjeiden mukaisesti.

16 §

Tarkastukset

Kasvintuotannon tarkastuskeskuksella sekä valtuutetuilla tarkastajilla ja näytteenottajilla on oikeus tarkastaa rehuvalmisteita, valmistus- ja pakkaustiloja, varastointi- ja myyntipaikkoja, kuljetusvälineitä, elinkeinonharjoittajan tavarakirjanpitoa ja 18 §:ssä tarkoitettua tiedostoa sekä ottaa raaka-aineesta ja valmiista tuotteesta maksettua tarpeellisia näytteitä. Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi asettaa rehuvalmisteiden maahantuontipaikkakunnille näytteenottajia. Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi lisäksi asettaa rehuvalmisteita valmistavaan laitokseen tarkastajan.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

17 §

Ilmoitusvelvollisuus

Tässä laissa tarkoitettua rehuvalmisteiden valmistusta, markkinointia tai maahantuontia harjoittavan elinkeinonharjoittajan on tehtävä kasvintuotannon tarkastuskeskukselle kirjallinen ilmoitus toiminnastaan. Kasvintuotannon tarkastuskeskus pitää elinkeinonharjoittajista valvontaa varten rekisteriä.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Valmistajan on varattava kasvintuotannon tarkastuskeskukselle tilaisuus tarkastuksen suorittamiseen tuotantolaitoksessa ja varastotiloissa ennen toiminnan aloittamista.

18 §

Tiedosto

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Maahantuojan ja valmistajan on ilmoitettava kasvintuotannon tarkastuskeskukselle tiedot maahantuonti- ja valmistusmääristä sekä valmistukseen käytettyjen raaka-aineiden määristä sen mukaan kuin kasvintuotannon tarkastuskeskus tarkemmin määrää.

19 §

Tuontitarkastus

Maahantuotavat rehuvalmisteet tarkastetaan pistokokein ennen niiden luovuttamista tullista. Tarkastus suoritetaan tutkimalla valmisteesta otettu näyte. Tarkastettavaa valmistetta voidaan kasvintuotannon tarkastuskeskuksen määräyksestä säilyttää tullin valvonnassa kasvintuotannon tarkastuskeskuksen ja tullin hyväksymässä paikassa siihen saakka, kun kasvintuotannon tarkastuskeskus on tarkastuksen perusteella hyväksynyt valmisteen maahantuonnin.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, rehuvalmiste tulee kuitenkin aina tarkastaa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, jos on perusteltua syytä epäillä, että valmisteesta aiheutuu vaara ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle.

20 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

21 §

Valvonnan tulosten julkaiseminen

Kasvintuotannon tarkastuskeskus julkaisee valvonnan tulokset. Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemmat määräykset tulosten julkaisemisesta.

22 §

Valvontamaksut ja palkkiot

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonnan toteuttamisesta valtiolle aiheutuvien kustannusten kattamiseksi peritään rehuvalmisteiden valmistusta ja maahantuontia harjoittavilta elinkeinonharjoittajilta kaksi kertaa vuodessa maksu. Maksu voidaan määrätä valmisteryhmäkohtaisesti huomioon ottaen valmistus- ja maahantuontimäärät. Eriytystutkimuksista kasvintuotannon tarkastuskeskus voi periä erillisen maksun. Maksuista on muutoin voimassa, mitä valtion maksuperusteissa (150/92) säädetään.

Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen valtuutamille tarkastajille ja näytteenottajille voidaan suorittaa tarkastuksista ja näytteenotosta palkkiota ja kustannusten korvausta valtion talousarvion rajoissa. Maa- ja metsätalousministeriö määrää palkkioiden ja korvausten suorittamisesta ja niiden perusteista.

4 luku

Pakkokeinot ja seuraamukset

23 §

Kielto

Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulee kieltää rehuvalmisteen maahantuonti, markkinointi, valmistus tai käyttö, jos valmiste tai siitä annettavat tiedot taikka sen valmistuksessa käytettävät valmistus- tai säilytystilat, valmistusmenetelmät tai laitteet taikka valmistuksen valvonnan järjestäminen eivät täytä niille tässä laissa säädettyjä tai sen nojalla määrättyjä vaatimuksia.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Rehuvalmiste, jonka maahantuonti on kielletty ja jota koskevaa puutteellisuutta ei ole mahdollista poistaa, on maahantuojan palautettava tai hävitettävä kasvintuotannon tarkastuskeskuksen hyväksymällä tavalla.

24 §

Uhkasakko

Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi asettaa 23 §:ssä tarkoitetun kiellon tehosteeksi uhkasakon.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

25 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

(1—3 kohta kuten hallituksen esityksessä)

4) laiminlyö noudattaa 13 §:ssä tarkoitettuja valmistuksen valvonnan järjestämistä koskevia määräyksiä taikka valmistaa tai säilyttää rehuvalmisteita vastoin sanotun säännöksen nojalla asetettuja valmistus- ja säilytystiloja, valmistusmenetelmiä tai laitteita koskevia vaatimuksia;

(5 ja 6 kohta kuten hallituksen esityksessä)

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, rehulakirikomuksesta sakkoon. Lisäksi voidaan rehuvalmiste pakkauksineen tai osa siitä taikka niiden arvo tuomita menetetyksi valtiolle, jollei se olosuhteet huomioon ottaen ole kohtuutonta.

Sitä, joka rikkoo 23 §:n nojalla annetun uhkasakolla tehostetun kiellon, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta. (uusi)

Kasvintuotannon tarkastuskeskus tekee 14 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten puolesta ilmoituksen 1 momentissa tarkoitettun rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä sellaisesta rikkomuksesta, jota on kokonaisuutena pidettävä ilmeisen vähäisenä.

(4 mom. kuten 3 mom. hallituksen esityksessä)

26 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Erinäiset säännökset

27 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

28 ja 29 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 1992

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja S.-L. Anttila, varapuheenjohtaja Iivari, jäsenet Järvilahti, Kal-

li, Kohijoki, Lahikainen, Polvinen, Pulliainen, Rajamäki, Rinne, Saario, Urpilainen ja Westerland sekä varajäsen Laakkonen.
